

УПЕРШЕ ПРИЗВИЩЕ цього українського церковного діяча 17 – початку 18 століття я зустрів у «Літописі» Самійла Величка, де записано: «...вся руська волинська шляхта вибрала з-поміж себе на ту овдовілу Луцьку й Острозьку єпископію одного значного і заслуженого в Короні, також волинського шляхтича і вченого чоловіка Дмитрія на Жабокриках Жабокрицького, земського луцького писаря...».

Жабокрики, точніше Великі Жабокрики – колишня назва села Довгалівки (тепер Радивилівського району). Перші письмові згадки про це поселення збереглися з 1545 року, тобто йому вже понад 455 літ. Приблизно на півстоліття молодші (якщо зважати на ті ж такі письмові джерела) Малі Жабокрики, нині це – Бригадірівка.

А що Самійло Величко мав на увазі саме наші Жабокрики, підтверджують луцькі документи судових розглядів, котрі відбувалися в 16 столітті. В них, коли йдеться про Жабокрики, згадуються і сусідні населені пункти – *Теслугов, Борятин, Добровода, Піщанка* тощо, а в з'ясуванні приватновласницьких стосунків навколо Жабокриків, крім Федори Свинюської, Марка Журавницького, Тихона Хом'яка, Олексія Козинського, князів Максиміліана Вишневецького і Богуща Корецького, брали участь Гурин, Лесота й Іван Жабокрицькі. Цілком очевидно, що прізвище їхне походить від назви маєтку – села Жабокрики.

З цього ж роду був Дмитро Жабокрицький, більше відомий в історії Української православної церкви як єпископ Діонісій.

За даними історика церкви Івана Власовського, народився Дмитро Жабокрицький у Луцьку в другій половині 17 століття. Батько його був православним, мати сповідувала католицьку віру. Навчався Дмитро в Краківській академії. Як уже сказано,

був земським писарем у Луцьку. Очевидно, не раз навідувався у свою вотчину – Жабокрики.

У 1695 році, після смерті луцького єпископа Афанасія Шумлянського, православне духовенство, члени братства і шляхта Луцької єпархії обрали керівником Луцької кафедри світського шляхтича Жабокрицького, відомого своїм ревним ставленням до православ'я, а також начи-

начення з ним не погодили. Діонісій Жабокрицький з гідністю зауважив: «Я тобі не молюся, ти мене й не помилуй!».

Уже мало відбутися висвячення Жабокрицького в єпископи, але церковні чвари взяли гору: в Києві несподівано знайшли канонічну перешкоду, адже Дмитро свого часу був одружений (із вдовою), хоч потім з нею розлучився. До того ж хтось

першого шлюбу казуїстичне тлумачення, а другий розцінила як недоведений. Королівським універсалом Жабокрицького затвердили на Луцькій кафедрі. Після смерті Йосифа Шумлянського він отримав в управління уніатські церкви та маєтки уніатських митрополитів у Київському воеводстві.

Але зберігали вірність православ'ю настоятель Почаївського монастиря Саввич та інші ієрархи. Усвідомлюючи значення втрати Луцької кафедри, православні ще більше збунтувалися. Їх підтримали російські військові, які прийшли в наш край у зв'язку з війною Росії та Польщі проти Швеції. З огляду на можливу фізичну розправу Діонісій втікає до Угорщини.

Повернувся в 1708 році. Його схопили колишні одновітці і віддали росіянам, котрі незадовго перед тим розорили село Жабокрицького Жерівці біля Овруча, де зберігалися священні речі Луцького собору.

Єпископа Діонісія вивезли в Петербург, а звіди відправили на Соловки, де з 1711 до 1715 року, до смерті, перебував він у Соловєцькому монастирі. До речі, на заслання до нього приязно ставилися тамтешні архієпископи холмогорські, українці Рафаїл Краснопольський і Варнава Волоостковський.

Діонісій Жабокрицький, таким чином, був останнім православним єпископом на Волині за часів Речі Посполитої, після нього спробували було поставити на єпархію Кирила Шумлянського, але католицька й уніатська шляхта в Луцьку вже не бажала відступати з завойованих позицій. Тож і в селах, що нині входять до Радивилівського району, було запроваджено уніатство. Греко-католицький обряд у церквах тут витримувався до остаточного розподілу Польщі сусідніми державами в 1795 році.

Володимир ЯЩУК.
с. Довгалівка – м. Радивилів.

ПОСТАТІ ТРАГЕДІЯ ЖАБОКРИЦЬКОГО

таністю та вченістю. Ще до обрання він сприяв відновлення і облаштуванню Кременецького Богоявленського братства. Про це я знайшов згадку в книзі «Волинь. Исторические судьбы Юго-Западного края» (Санкт-Петербург, 1888).

Після виборів контакти із Жабокрицьким налагодив сам польський король Ян III Собеський. Він дав йому грамоту на цю кафедру, і той прийняв чернецтво з ім'ям Діонісій. Король мав надію, що своїм доброзичливим ставленням схилить новообраного єпископа до прийняття унії. Адже через сотню літ після відомої Берестейської унії 1596 року, яка намагалася об'єднати католицизм і православ'я, Волинь, будучи в складі Речі Посполитої, все ще значною мірою зберігала вірність православ'ю і не бажала йти на поступки. Наступник Собеського Август II віддав йому в керівництво Овруцьку архімандрію і монастир – Гошанський (на Волині) та Підгорецький (у Галичині).

Незгоди з обранням Жабокрицького висловив львівський єпископ Йосиф Шумлянський, брат померлого Афанасія, адже тимчасово взяв Луцьку єпархію під своє керівництво, а нове при-

пустив поголос, що він мав і другий шлюб.

Висвячення відклали «до з'ясування обставин», передали справу на розгляд московського патріарха. Шумлянський міг торжествувати перемогою.

Але й Жабокрицький не збирався здаватися. Привезли єпископа Йосифа Стойку (з Мармароша), який не став вникати в деталі конфлікту і висвятити Діонісія. Що тут зчинилося! Якщо раніше лише польська шляхта забороняла в своїх маєтках визнавати Жабокрицького як єпископа, то тепер збунтувалися і деякі православні.

Польський уряд розпочав судовий процес, звинувачуючи Діонісія в тому, нібито він обманом дістав королівську грамоту. В усьому цьому проглядався натиск католицького на останній осередок православ'я в Польщі.

Сім років, будучи фактичним керівником Луцької кафедри, Жабокрицький з усіх сил відбивався від нападок, дотримувався канонів православ'я. Але врешті-решт його волю зуміли зламати – в 1702 році він перейшов в уніатство.

І відразу ж уніатська церковна верхівка заявила, що канонічні перешкоди були надуманими, дала факту

Пратор перемоги. – 2001. – 12 червня